ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук
_____ Святослав КОРСАКЕВИЧ
«28» серпня 2025 р.

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.
Заступник завідувач кафедри
_____ Віра СИНЯКОВА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖКУЛЬТУРНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ»

Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність:	С4 Психологія
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий) рівень
Освітня кваліфікація:	доктор філософії з психології
Освітньо-наукова програма:	Психологія

Київ – МАУП - 2025

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Міжкультурна психологія та психологія глобальних соціальних процесів
Шифр і назва спеціальності	С4 Психологія
Освітньо-наукова програма	Психологія
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова (компонент вибіркової складової ОНП)
Кількість кредитів і годин	3 кредити СКТС / 90 годин. Лекції: 10 годин; практичні (семінарські) заняття: 20 годин; самостійна робота: 60 годин
Термін вивчення дисципліни	2 курс, III семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	

Структура курсу

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Міжкультурна психологія та психологія глобальних соціальних процесів» належить до вибіркових освітніх компонентів освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності С4 «Психологія». Курс формує в аспірантів систему знань і практичних умінь у сфері міжкультурної (крос-культурної та культурної) психології та психології глобальних соціальних процесів. Дисципліна розкриває взаємозв'язок культури й психіки, культурні виміри та відмінності, акультурацію й міжкультурну компетентність, а також психологічні аспекти глобалізації, міграції, соціальних змін і глобальних викликів. Курс розвиває здатність аспіранта працювати в міжнародному та міжкультурному контексті й готує його до крос-культурних і глобально-орієнтованих досліджень.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: взаємозв'язок культури та психіки, культурні відмінності психологічних явищ і поведінки, процеси акультурації й міжкультурної взаємодії, а також психологічні виміри глобалізації та глобальних соціальних процесів.

Мета курсу: сформувати в аспірантів передові знання з міжкультурної психології та психології глобальних соціальних процесів і виробити вміння аналізувати культурно зумовлені психологічні явища, міжкультурну взаємодію та глобальні соціальні процеси й проєктувати відповідні дослідження.

Завдання навчальної дисципліни:

– сформувати систему знань про предмет, історію та підходи міжкультурної психології;

– розкрити взаємозв'язок культури і психіки; культурні виміри та їх вплив на поведінку;

– ознайомити з культурними відмінностями пізнання, емоцій, комунікації та особистості;

– сформувати розуміння акультурації, міжкультурної адаптації, міжкультурної компетентності, упереджень і стереотипів;

– розкрити психологічні аспекти глобалізації, міграції, соціальних змін і глобальних викликів;

– розвинути здатність планувати крос-культурні та глобально-орієнтовані дослідження з урахуванням еквівалентності й етики.

Пререквізити навчальної дисципліни: «Методологія і дизайн наукових досліджень у психології», «Сучасні дослідницькі стратегії у психології», «Іноземна мова для академічної та наукової комунікації», а також знання із загальної та соціальної психології, здобуті на попередніх рівнях вищої освіти.

Постреквізити навчальної дисципліни: наукова складова освітньо-наукової програми (крос-культурні та глобально-орієнтовані дослідження, підготовка публікацій і міжнародна наукова комунікація), інші вибіркові компоненти дослідницького спрямування.

Примітка. Дисципліна є вибірковим освітнім компонентом; її обсяг, семестр вивчення та закріплені за нею програмні компетентності й результати навчання визначаються під час унесення дисципліни до каталогу вибіркових навчальних дисциплін і можуть уточнюватися відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача.

Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК2. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. СК9. Здатність здійснювати міждисциплінарне дослідження психологічних феноменів в умовах криз, соціальних трансформацій та невизначеності, розробляти практико-орієнтовані моделі психологічної підтримки й стійкості на основі доказових підходів.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. ПРН9. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій.

Зміст навчальної дисципліни

Форма підсумкового контролю — залік.

Методи навчання: проблемна та оглядова лекція, лекція-дискусія; семінар-дискусія, аналіз крос-культурних і глобальних кейсів; порівняльний аналіз культур і концепцій; проєктно-дослідницький метод; методи розвитку критичного та

міжкультурного мислення; підготовка й публічний захист аналітичних оглядів; інтерактивні методи (мозковий штурм, дебати, синтез думок).

Методи оцінювання: усний контроль (опитування, доповідь, участь у дискусії); письмовий контроль (аналітичний огляд, есе, аналіз кейсу); тестовий контроль (модульні контрольні роботи); презентація й захист індивідуального науково-дослідного завдання; самоконтроль і взаємооцінювання.

Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семінарські), год.	Самост. робота, год.
Змістовий модуль 1. Міжкультурна психологія				
Тема 1.	Міжкультурна психологія: предмет, історія, підходи (крос-культурний, культурний, indigenous). Культура як психологічний феномен.	2	2	7
Тема 2.	Культура і психіка: культурні виміри (Г. Гофстеде, Ш. Шварц). Індивідуалізм / колективізм та культурні синдроми.	1	3	8
Тема 3.	Культурні відмінності пізнання, емоцій, самості та комунікації. Культура й соціальна поведінка.	1	3	8
Тема 4.	Акультурація та міжкультурна адаптація. Культурний шок, міжкультурна компетентність, упередження та стереотипи.	2	2	7
Модульна контрольна робота 1				
Змістовий модуль 2. Психологія глобальних соціальних процесів				
Тема 5.	Глобалізація та її психологічні наслідки. Глобальна ідентичність, міграція та мобільність.	1	3	8
Тема 6.	Психологія соціальних змін, колективної дії та соціальних рухів.	1	3	7
Тема 7.	Психологія глобальних викликів: клімат, пандемії, конфлікти та невизначеність. Колективна травма і суспільна стійкість.	1	2	7
Тема 8.	Методологія міжкультурних та глобальних досліджень: еквівалентність, упередженість (bias), етика та крос-культурне вимірювання.	1	2	8
Модульна контрольна робота 2				
Разом:		**10**	**20**	**60**

Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

Для якісного викладання та опанування курсу використовуються: навчальні аудиторії, обладнані мультимедійним проєктором і комп'ютером; доступ до мережі

Інтернет (у т. ч. безкоштовна мережа Wi-Fi); наукова бібліотека Академії та доступ до передплачених наукометричних баз (Scopus, Web of Science) і повнотекстових ресурсів. Використовується офіційний сайт МАУП (http://maup.com.ua), система дистанційного навчання Академії (Moodle), програмне забезпечення для аналізу даних, доступ до міжнародних баз крос-культурних даних, а також онлайн-платформи для відеокомунікації (Zoom, Google Meet).

Форми і методи контролю

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюється під час практичних (семінарських) занять і має на меті систематичну перевірку розуміння й засвоєння теоретичного матеріалу, уміння застосовувати знання під час аналізу крос-культурних і глобальних явищ та виконання дослідницьких завдань. Формами поточного контролю є: усна доповідь та участь у науковій дискусії; аналіз крос-культурних і глобальних кейсів; виконання завдань для самостійної роботи; підготовка есе та аналітичних матеріалів; виконання й захист індивідуального науково-дослідного завдання.

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення); письмовий контроль (аналітичний огляд, есе, аналіз кейсу); тестовий контроль; презентація результатів самостійної роботи; спостереження; проблемні ситуації.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі заліку. Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів за поточну навчально-пізнавальну діяльність, дві модульні контрольні роботи та індивідуальне науково-дослідне завдання. Здобувач допускається до заліку за умови виконання всіх передбачених видів робіт. Дисципліна вважається зарахованою, якщо здобувач набрав не менше ніж 60 балів зі 100.

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості та високої диференціації. Оцінювання результатів навчання здійснюється за модульно-рейтинговою системою із застосуванням 100-бальної шкали. Максимальна кількість балів, яку може накопичити здобувач за всі види навчальної роботи, становить 100.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі

Вид навчальної роботи	**Змістовий модуль 1**	**Змістовий модуль 2**	**ІНДЗ**	**Разом**
Робота на практичних (семінарських) заняттях і самостійна робота	20	20	—	40
Модульна контрольна робота	20	20	—	40
Індивідуальне науково-дослідне завдання (аналітичний огляд)	—	—	20	20
Разом	**40**	**40**	**20**	**100**

Розподіл балів. Розділ передбачає накопичення балів окремо за поточну діяльність (до 80 балів: 40 — модульні контрольні роботи, 40 — робота на заняттях і самостійна робота) та за індивідуальне науково-дослідне завдання (до 20 балів). Мінімальна сума балів, за якої дисципліна вважається зарахованою, становить 60.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі. Оцінювання: «відмінно» (A) — правильно виконано понад 90 % завдань; «дуже добре» (B) — 82–89 %; «добре» (C) — 75–81 %; «задовільно» (D) — 68–74 %; «достатньо» (E) — 60–67 %; «незадовільно» (FX) — менше 60 %. Відсутність роботи — 0 балів.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання (аналітичного огляду). Оцінюються: обґрунтованість вибору теми та її зв'язок із дослідницькою проблемою аспіранта; повнота й актуальність опрацьованих джерел (у т. ч. англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science); коректність аналізу культурних та глобально-соціальних явищ; наявність елементів критичного аналізу та власної наукової позиції; урахування культурної чутливості й етики; дотримання академічної доброчесності й правил оформлення; якість публічної презентації.

Заохочувальні (бонусні) бали. За участь у наукових конференціях, наукових семінарах, підготовку публікацій за тематикою дисципліни здобувачеві за рішенням кафедри можуть нараховуватися заохочувальні бали. Заохочувальні бали не включаються до основної таблиці розподілу балів; один захід є підставою для нарахування балів лише за один найбільш значущий освітній компонент.

Зведена шкала оцінювання: національна та ECTS

90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	дуже добре	зараховано
75–81	C	добре	зараховано
68–74	D	задовільно	зараховано
60–67	E	достатньо	зараховано
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Викладання дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про освіту» та нормативних документів Академії https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/akademichna-dobrochesnist.html. Усі роботи (аналітичні огляди, есе, аналіз кейсів, презентації) мають бути оригінальними та авторськими, супроводжуватися коректними посиланнями на

першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. За порушення передбачено академічну відповідальність згідно з нормативними документами Академії: повторне проходження оцінювання та / або повторне вивчення відповідного освітнього компонента.

Політика щодо відвідування та запізнень. Відвідування занять є обов'язковим. У разі пропуску здобувач самостійно опрацьовує матеріал і відпрацьовує пропущені заняття у визначений викладачем спосіб. Систематична активна робота на заняттях враховується під час підсумкового оцінювання.

Політика щодо культурної чутливості та поваги до різноманіття. З огляду на тематику дисципліни обговорення здійснюється з дотриманням культурної чутливості, поваги до різноманіття культур, ідентичностей і поглядів, а також уникнення стереотипізації та упереджень. Заохочується коректна аргументована дискусія в дусі міжкультурної поваги.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Завдання виконуються у встановлені терміни. Роботи, подані з порушенням дедлайну без поважних причин, можуть оцінюватися зі зниженням балів. Перескладання незадовільних результатів здійснюється у порядку, визначеному нормативними документами Академії https://drive.google.com/file/d/1WqTVIzoBYxjlu3q0UPXsjl14oFT726Cd1/view.

Політика щодо оскарження. Здобувач має право на вмотивоване оскарження результатів оцінювання у порядку, визначеному нормативними документами Академії, звернувшись до викладача, завідувача кафедри або гаранта освітньо-наукової програми https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf.

Політика використання цифрових інструментів та інструментів штучного інтелекту. Використання цифрових інструментів і генеративного штучного інтелекту допускається як допоміжний засіб пошуку й опрацювання інформації за умови прозорого декларування такого використання, критичної перевірки результатів і збереження авторства та відповідальності здобувача за поданий матеріал https://drive.google.com/file/d/1r74_4CHxDx1bpAvw8X4AvaqLSGWbyaYd/view.

Політика сталого розвитку. Викладання дисципліни узгоджується із Цілями сталого розвитку ООН (Sustainable Development Goals) та принципами відповідальної науки https://sustainability.maup.com.ua/. Зміст курсу безпосередньо співвідноситься з Ціллю 10 «Зменшення нерівності» (міжкультурна повага, недискримінація), Ціллю 16 «Мир, справедливість та сильні інститути» (розв'язання глобальних і міжгрупових проблем) та Ціллю 17 «Партнерство заради сталого розвитку» (міжнародна наукова співпраця). Під час навчання заохочується соціальна відповідальність, дотримання етики й культурної чутливості, доброчесного й ощадливого використання ресурсів (пріоритет електронних матеріалів і безпаперового документообігу), інклюзивність, гендерна рівність і повага до різноманіття учасників освітнього процесу.

Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичне забезпечення дисципліни включає: силабус дисципліни; конспект (тексти) лекцій; методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять; методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів; збірку крос-культурних і глобальних кейсів; банк завдань для модульних контрольних робіт; перелік питань до заліку (додаток 1).

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Heine S. J. Cultural Psychology. 4th ed. New York : W. W. Norton & Company, 2020. 656 p.

2. Shiraev E. B., Levy D. A. Cross-Cultural Psychology: Critical Thinking and Contemporary Applications. 7th ed. New York : Routledge, 2020. 480 p.

3. Keith K. D. (ed.). Cross-Cultural Psychology: Contemporary Themes and Perspectives. 2nd ed. Hoboken : Wiley-Blackwell, 2019. 792 p.

4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 272 с.

5. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження : навчально-методичний посібник. Київ : Вид. дім «Персонал», 2018. 206 с.

6. American Psychological Association. Publication Manual of the American Psychological Association. 7th ed. Washington, DC : APA, 2020. 428 p.

Додаткова література

1. Jetten J., Reicher S. D., Haslam S. A., Cruwys T. (eds.). Together Apart: The Psychology of COVID-19. London : SAGE, 2020. 216 p.

2. Rosenberg A. Philosophy of Social Science. 6th ed. New York : Routledge, 2022. 320 p.

3. Sternberg R. J., Pickren W. E. (eds.). The Cambridge Handbook of the Intellectual History of Psychology. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 570 p.

4. Creswell J. W., Creswell J. D. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 6th ed. Thousand Oaks : SAGE, 2023. 336 p.

5. Nosek B. A., Hardwicke T. E., Moshontz H., Allard A., Corker K. S., Dreber A., Fidler F., Hilgard J., Kline Struhl M., Nuijten M. B., Rohrer J. M., Romero F., Scheel A. M., Scherer L. D., Schönbrodt F. D., Vazire S. Replicability, Robustness, and Reproducibility in Psychological Science. Annual Review of Psychology. 2022. Vol. 73. P. 719–748.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт МАУП. URL: http://maup.com.ua
2. International Association for Cross-Cultural Psychology (IACCP). URL: https://iaccp.org
3. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ). URL: https://www.who.int
4. Організація Об'єднаних Націй (ООН). URL: https://www.un.org
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: http://nbuv.gov.ua
6. APA PsycNet. URL: https://psycnet.apa.org
7. Scopus. URL: https://www.scopus.com
8. Web of Science. URL: https://www.webofscience.com
9. Google Scholar. URL: https://scholar.google.com

10. Center for Open Science (OSF). URL: https://www.cos.io

Рекомендовані джерела інформації оновлюються щороку.

Розробник (-и) силабусу:

_____

(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Викладач: _____

(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри психології.

Протокол від «____» _____ 2026 р. № ____

Додаток 1

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖКУЛЬТУРНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ»

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти. Спеціальність С4 Психологія. ОНП «Психологія». Вибіркова дисципліна, 3 кредити ЄКТС / 90 год, III семестр, підсумковий контроль — залік.

1. Методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять

Практичні (семінарські) заняття (20 год.) спрямовані на поглиблення теоретичного матеріалу й формування практичних умінь аналізу культурно зумовлених психологічних явищ, міжкультурної взаємодії та глобальних соціальних процесів. Провідними формами роботи є семінар-дискусія, аналіз крос-культурних і глобальних кейсів, порівняльний аналіз культур, публічний захист аналітичних матеріалів.

Порядок підготовки до заняття: опрацювати конспект лекції та рекомендовані джерела; підготувати відповіді на питання для обговорення; виконати практичні завдання (аналіз кейсу, порівняння культур); за потреби підготувати коротке повідомлення / презентацію; сформулювати щонайменше одне дискусійне питання за темою.

Критерії оцінювання роботи на занятті: повнота й аргументованість відповіді; здатність до критичного та міжкультурного аналізу; коректність наукової термінології; культурна чутливість; активність в обговоренні; дотримання академічної доброчесності. Робота на практичних (семінарських) заняттях разом із самостійною роботою оцінюється в межах до 40 балів за семестр.

Семінар 1 (Тема 1, 2 год.). Міжкультурна психологія як наука

Питання для обговорення:

1. Предмет і завдання міжкультурної психології.
2. Крос-культурний, культурний та indigenous підходи; психологічна антропологія.
3. Поняття культури; емік та етик підходи.
4. Універсальне й культурно специфічне у психіці.

Практичні завдання:

1. Порівняти крос-культурний і культурний підходи за їх фокусом.
2. Розрізнити емік- та етик-підходи на прикладі психологічного явища.
3. Окреслити дослідницьку проблему у міжкультурній психології.

Семінар 2 (Тема 2, 3 год.). Культура і психіка: культурні виміри

Питання для обговорення:

1. Культурні виміри Г. Гофстеде.
2. Ціннісні виміри Ш. Шварца.
3. Індивідуалізм та колективізм.

4. Культурні синдроми та їх психологічні кореляти.

Практичні завдання:

1. Порівняти дві-три культури за вимірами Гофстеде.
2. Проаналізувати вплив індивідуалізму / колективізму на поведінку (кейс).
3. Дібрати інструменти вимірювання культурних цінностей.

Семінар 3 (Тема 3, 3 год.). Культурні відмінності психічних явищ

Питання для обговорення:

1. Культура і пізнання (аналітичне vs холістичне мислення).
2. Культура й емоції: правила вияву емоцій.
3. Незалежна та взаємозалежна самість.
4. Культура й комунікація (високо- та низькоконтекстні культури).

Практичні завдання:

1. Проаналізувати культурні відмінності когніцій на прикладі дослідження.
2. Порівняти незалежну та взаємозалежну моделі самості.
3. Проаналізувати міжкультурний комунікаційний кейс.

Семінар 4 (Тема 4, 2 год.). Акультурація та міжкультурна компетентність

Питання для обговорення:

1. Акультурація та стратегії акультурації (за Дж. Беррі).
2. Культурний шок і міжкультурна адаптація.
3. Міжкультурна компетентність та її розвиток.
4. Упередження, стереотипи та дискримінація; шляхи їх зменшення.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати кейс акультурації та визначити стратегію.
2. Скласти рекомендації щодо розвитку міжкультурної компетентності.
3. Розробити пропозиції щодо зменшення упереджень у конкретному контексті.

Семінар 5 (Тема 5, 3 год.). Психологія глобалізації та міграції

Питання для обговорення:

1. Глобалізація та її психологічні наслідки.
2. Глобальна, локальна та бікультурна ідентичність.
3. Психологія міграції та мобільності.
4. Адаптація мігрантів і біженців.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати психологічні наслідки глобалізації для ідентичності.
2. Окреслити чинники успішної адаптації мігрантів / біженців.
3. Спроєктувати елемент програми підтримки в умовах міграції.

Семінар 6 (Тема 6, 3 год.). Психологія соціальних змін і колективної дії

Питання для обговорення:

1. Психологія соціальних змін.
2. Колективна дія та соціальні рухи; соціальна ідентичність.
3. Чинники участі в колективних діях.

4. Роль психології у сприянні позитивним соціальним змінам.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати кейс колективної дії / соціального руху.
2. Виокремити психологічні чинники участі в колективних діях.
3. Запропонувати психологічно обґрунтований підхід до позитивних змін.

Семінар 7 (Тема 7, 2 год.). Психологія глобальних викликів

Питання для обговорення:

1. Психологія кліматичних змін і екологічної поведінки.
2. Психологічні наслідки пандемій і глобальних криз.
3. Конфлікти, невизначеність та колективна травма.
4. Суспільна стійкість та солідарність.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати психологічний вимір конкретного глобального виклику.
2. Окреслити чинники суспільної стійкості в умовах глобальної кризи.
3. Запропонувати напрями психологічної відповіді на глобальний виклик.

Семінар 8 (Тема 8, 2 год.). Методологія міжкультурних та глобальних досліджень

Питання для обговорення:

1. Дизайни крос-культурних досліджень.
2. Види еквівалентності та упередженості (bias) у крос-культурному вимірюванні.
3. Адаптація методик для різних культур.
4. Етика міжкультурних і глобальних досліджень.

Практичні завдання:

1. Спроєктувати крос-культурне дослідження власної проблеми.
2. Проаналізувати ризики упередженості (bias) у наданому дослідженні.
3. Презентувати та захистити аналітичний огляд / концепцію дослідження (ІНДЗ).

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота (60 год.) є провідною формою навчальної діяльності аспіранта й забезпечує поглиблене опанування дисципліни та формування дослідницьких умінь. Основними видами самостійної роботи є: опрацювання лекційного матеріалу й рекомендованих джерел (у т. ч. англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science); анотування наукових текстів; підготовка до практичних (семінарських) занять; підготовка есе й аналізу кейсів; виконання індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ); підготовка до модульних контрольних робіт і заліку.

Розподіл самостійної роботи за темами

Тема	**Зміст самостійної роботи**	**Год.**	**Форма контролю**
Тема 1	Опрацювання підходів міжкультурної психології; порівняння емік/етик.	7	Конспект, порівняння
Тема 2	Порівняння культур за вимірами Гофстеде / Шварца; добір інструментів.	8	Порівняння, добірка

Тема 3	Аналіз культурних відмінностей когніцій / емоцій / самості.	8	Аналіз
Тема 4	Аналіз кейсу акультурації; рекомендації щодо міжкультурної компетентності.	7	Есе, рекомендації
Тема 5	Аналіз наслідків глобалізації для ідентичності; чинники адаптації мігрантів.	8	Аналіз
Тема 6	Аналіз кейсу колективної дії; чинники участі.	7	Аналіз кейсу
Тема 7	Психологічний аналіз глобального виклику; напрями відповіді.	7	Есе
Тема 8	Проєкт крос-культурного дослідження; підготовка ІНДЗ.	8	Захист ІНДЗ
Разом		**60**	

Індивідуальне науково-дослідне завдання (аналітичний огляд)

ІНДЗ — аналітичний огляд наукової літератури з проблематики міжкультурної психології або психології глобальних соціальних процесів та / або концепція крос-культурного дослідження (орієнтовний обсяг 12–15 сторінок; 15–20 джерел, з них не менше 5 англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science). Мета — сформувати вміння критично аналізувати культурні та глобальні явища й обґрунтовувати напрям власного дослідження.

Рекомендована структура: вступ (проблема, мета, завдання огляду); основна частина (аналіз концепцій та сучасних досліджень; критичне зіставлення підходів; урахування культурної специфіки й еквівалентності); висновки (авторська позиція та перспективи дослідження); список використаних джерел за чинними вимогами.

Критерії оцінювання (до 20 балів): обґрунтованість теми та її зв'язок із дисертаційною проблемою; повнота й актуальність джерел; коректність аналізу культурних та глобально-соціальних явищ; урахування культурної чутливості й еквівалентності; наявність критичного аналізу й власної позиції; дотримання академічної доброчесності та правил оформлення; якість публічної презентації.

3. Банк завдань для модульних контрольних робіт

Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі й охоплює матеріал відповідного змістового модуля. Кожен варіант формується з тестових завдань закритої форми, завдань на відповідність та відкритих (проблемних) завдань. Оцінювання здійснюється за критеріями, наведеними в силабусі (до 20 балів за кожну МКР).

Модульна контрольна робота 1 (змістовий модуль 1, теми 1–4)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Міжкультурна психологія вивчає: а) лише одну культуру; б) взаємозв'язок культури та психіки й культурні відмінності психологічних явищ; в) анатомію; г) економіку.

2. Крос-культурний підхід зосереджений насамперед на: а) унікальності однієї культури; б) порівнянні психологічних явищ у різних культурах; в) відмові від культури; г) лексиці.

3. Емік-підхід означає: а) зовнішній, універсальний погляд; б) вивчення явища зсередини конкретної культури, у її термінах; в) статистику; г) переклад.

4. Етик-підхід означає: а) вивчення зсередини культури; б) зовнішній, порівняльний, орієнтований на універсалії погляд; в) відмову від порівнянь; г) анкету.

5. Культурний вимір «індивідуалізм — колективізм» (Г. Гофстеде) характеризує: а) клімат; б) міру пріоритету особистих чи групових цілей і зв'язків; в) дохід; г) мову.

6. Дистанція влади (power distance) відображає: а) відстань між містами; б) міру прийняття нерівномірного розподілу влади в суспільстві; в) кількість населення; г) вік.

7. Незалежна (independent) модель самості характерна переважно для: а) колективістських культур; б) індивідуалістських культур; в) жодних; г) лише дітей.

8. Холістичне мислення (порівняно з аналітичним) частіше пов'язують з: а) західними культурами; б) східноазійськими культурами; в) відсутністю культури; г) віком.

9. Акультурація — це: а) втрата пам'яті; б) процес психологічних і культурних змін унаслідок контакту культур; в) біологічний розвиток; г) міграція без змін.

10. Стратегією акультурації за Дж. Беррі, що поєднує збереження власної культури та участь у приймаючій, є: а) маргіналізація; б) інтеграція; в) сепарація; г) асиміляція.

11. Культурний шок — це: а) фізична травма; б) стрес і дезорієнтація внаслідок потрапляння в незнайоме культурне середовище; в) свято; г) метод дослідження.

12. Міжкультурна компетентність передбачає: а) ігнорування відмінностей; б) знання, установки та навички ефективної взаємодії з представниками інших культур; в) стереотипізацію; г) уникнення контактів.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між культурним виміром Г. Гофстеде (індивідуалізм–колективізм, дистанція влади, уникнення невизначеності) та його змістом.

2. Установіть відповідність між стратегією акультурації (інтеграція, асиміляція, сепарація, маргіналізація) та її характеристикою.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Розкрийте предмет і підходи міжкультурної психології; порівняйте емік- та етик-підходи.

2. Схарактеризуйте культурні виміри Г. Гофстеде та Ш. Шварца.

3. Опишіть культурні відмінності пізнання, емоцій та самості.

4. Розкрийте акультурацію та стратегії акультурації за Дж. Беррі.

5. Обґрунтуйте шляхи розвитку міжкультурної компетентності та зменшення упереджень.

Модульна контрольна робота 2 (змістовий модуль 2, теми 5–8)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Глобалізація з психологічного погляду впливає насамперед на: а) клімат; б) ідентичність, цінності та міжкультурні контакти людей; в) геологію; г) лише економіку.

2. Бікультурна ідентичність — це: а) відсутність ідентичності; б) поєднання ідентифікації з двома культурами; в) втрата культури; г) вік.

3. Психологія міграції вивчає: а) лише логістику переїзду; б) психологічні аспекти переміщення, адаптації та ідентичності мігрантів; в) геодезію; г) бухгалтерію.

4. Теорія соціальної ідентичності пояснює, зокрема: а) роботу нейронів; б) міжгрупову поведінку та ідентифікацію з групами; в) статистику; г) клімат.

5. Колективна дія — це: а) індивідуальна поведінка; б) спільні дії групи задля змін чи спільних цілей; в) відпочинок; г) сон.

6. Чинником участі в колективній дії є, зокрема: а) байдужість; б) відчуття несправедливості та групова ефективність (efficacy); в) ізоляція; г) відсутність ідентичності.

7. Психологія кліматичних змін досліджує: а) фізику атмосфери; б) сприйняття, ставлення та поведінку людей щодо клімату; в) геологію; г) економіку без людей.

8. Колективна травма стосується: а) лише окремої людини; б) спільного травматичного досвіду групи чи суспільства; в) фізичної травми; г) вікової кризи.

9. Суспільна стійкість (community resilience) — це: а) незмінність; б) здатність спільноти адаптуватися й відновлюватися після негараздів; в) ізоляція; г) конфлікт.

10. Пандемія як глобальна криза психологічно позначається на: а) лише фізичному здоров'ї; б) психічному здоров'ї, поведінці та соціальних стосунках; в) геології; г) нічому.

11. Еквівалентність у крос-культурному дослідженні означає: а) однаковість вибірок; б) порівнянність конструктів, методик і даних у різних культурах; в) переклад без перевірки; г) відмову від порівнянь.

12. Культурна упередженість (bias) методики виявляється, коли: а) методика однаково валідна скрізь; б) методика систематично викривлює результати в певній культурі; в) вибірка велика; г) є переклад.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між явищем (глобалізація, міграція, колективна дія, колективна травма) та його психологічним змістом.

2. Установіть відповідність між видом еквівалентності / упередженості у крос-культурному дослідженні та його змістом.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Розкрийте психологічні наслідки глобалізації та міграції.

2. Схарактеризуйте психологію соціальних змін і колективної дії.

3. Опишіть психологічні виміри глобальних викликів (клімат, пандемії, конфлікти).

4. Розкрийте поняття колективної травми та суспільної стійкості.

5. Обґрунтуйте методологічні засади (еквівалентність, bias, етику) крос-культурних досліджень.

4. Перелік питань до заліку

Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів упродовж семестру. Наведений перелік питань слугує орієнтиром для систематизації та самоперевірки знань і може використовуватися під час співбесіди за потреби уточнення підсумкової оцінки.

1. Міжкультурна психологія: предмет, завдання, історія.
2. Крос-культурний, культурний та indigenous підходи.
3. Психологічна антропологія: емік- та етик-підходи.
4. Поняття культури: універсальне й культурно специфічне у психіці.
5. Культурні виміри Г. Гофстеде.
6. Ціннісні виміри Ш. Шварца.

7. Індивідуалізм та колективізм; культурні синдроми.
8. Культура і пізнання (аналітичне vs холістичне мислення).
9. Культура й емоції; правила вияву емоцій.
10. Незалежна та взаємозалежна моделі самості.
11. Культура й комунікація (високо- та низькоконтекстні культури).
12. Акультурація та стратегії акультурації (Дж. Беррі).
13. Культурний шок і міжкультурна адаптація.
14. Міжкультурна компетентність та її розвиток.
15. Упередження, стереотипи та дискримінація; шляхи їх зменшення.
16. Глобалізація та її психологічні наслідки.
17. Глобальна, локальна та бікультурна ідентичність.
18. Психологія міграції та мобільності.
19. Адаптація мігрантів і біженців.
20. Психологія соціальних змін.
21. Колективна дія та соціальні рухи; соціальна ідентичність.
22. Чинники участі в колективних діях.
23. Роль психології у сприянні позитивним соціальним змінам.
24. Психологія кліматичних змін та екологічної поведінки.
25. Психологічні наслідки пандемій і глобальних криз.
26. Конфлікти, невизначеність та колективна травма.
27. Суспільна стійкість та солідарність.
28. Дизайни крос-культурних досліджень.
29. Види еквівалентності у крос-культурному дослідженні.
30. Упередженість (bias) у крос-культурному вимірюванні.
31. Адаптація методик для різних культур.
32. Етика міжкультурних і глобальних досліджень.
33. Культурна чутливість у психологічній практиці та дослідженні.
34. Внесок української психології у міжкультурні та глобальні дослідження.
35. Проєктування крос-культурного / глобально-орієнтованого дослідження.